

عمل نکردن مطلق خدا به وعیدها با مجموعه آیات قرآن سازگار نیست

عضو شورای عالی و استاد حوزه علمیه، گفت: برخی می‌گویند وعیدهای الهی حق خداوند است، لذا ممکن است به آنها عمل نکند؛

عضو شورای عالی و استاد حوزه علمیه، گفت: برخی می‌گویند وعیدهای الهی حق خداوند است، لذا ممکن است به آنها عمل نکند؛ یعنی وعده‌های عذاب احتمال عدم تحقق دارد، در صورتی که چنین چیزی با مجموعه آیات و حکمت الهی و عدالت سازگار نیست.

ارسال // عمل نکردن مطلق خدا به وعیدها با مجموعه آیات قرآن سازگار نیست به گزارش ایکن؛ آیت‌الله محمود رجیبی، رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ششم تیرماه در ادامه سلسله جلسات تفسیر اجتماعی قرآن با اشاره به تعبیر قرآن کریم درباره لزوم عبرت گرفتن از اقوام و حوادث گذشته مانند «فاعتبروا»، گفت: اگر حادثه و واقعه‌ای تکرار شود، اما ربطی به اختیار انسان نداشته باشد، یعنی سنت جبر تاریخی وجود داشته باشد، عبرت معنا نخواهد داشت که قرآن انسان را به عبرت گرفتن دعوت کند.

وی افزود: ممکن است توهم شود که آیا خداوند به وعیدهای خود لازم است عمل کند یا خیر؟ عمل به وعده‌های مثبت که قطعاً باید عمل شود، اما آیا لازم است خدا به وعده‌های شر خود عمل کند؟ برخی از دانشمندان اسلامی گفته‌اند لازم نیست خدا عمل کند، اما بنده این مسئله را به صورت مطلق قبول ندارم، زیرا اگر قرار باشد خدا به وعیدهایش عمل نکند، پس عبرت گرفتن از آن لازم نیست؛ البته همین که احتمال دارد خداوند انسان را مجازات کند دفع ضرر احتمالی هم عقلاً واجب است، ضمن اینکه عمل به وعید ابعاد مختلف و قلمروهای گوناگون دارد و طوری نیست که خداوند از همه وعیدهایش صرف نظر کند و توبه هم از شرایط آن است.

رجیبی بیان کرد: ظاهر آیات قرآن نشان می‌دهد وعیدها حتمی است و خدا در آن خلف وعده نخواهد کرد، گرچه باز ممکن است در برخی موارد گذشت کند، یعنی کلیت وعیدها به گونه‌ای است که قابل گذشت نیست. قرآن تعبیری چون سخط الهی و انبوه تعبیر از این دست را به کار برده است و اگر بخواهیم اینها را حمل بر غیرظاهر بکنیم، خودش قابل اثبات نیست. اینکه برخی خلاف می‌کنند به تصور اینکه خدا رحیم است، خودش باعث آرامش فرد برای گناه کردن می‌شود و این موضوع با نظام تربیتی اسلام سازگار نیست. از طرفی اگر همه مردم چنین تصویری داشته باشند، آیا رقابت در گناه کردن بین مردم رخ خواهد داد؟ هدف خلقت انسان رسیدن به کمال است و اینکه بگوییم خدا به هیچ یکی از وعیدها عمل نخواهد کرد، درست نیست و با عبرت و موعظه و ارسال رسل و رفتار و توصیه پیامبران و ائمه سازگار نیست.

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی تصریح کرد: برخی گفته‌اند آیات عذاب برای این است که صرفاً خدا افراد را بترساند؛ ولی در این صورت سنت الهی مبنی بر مجازات گناهکار باقی نخواهد ماند و در تضاد با آیاتی است که سرنوشت انسان را در دست خود او می‌داند؛ البته ممکن است سنتی، سنت دیگر را خنثی کند، مثلاً سنت عذاب با سنت توبه و شفاعت برطرف می‌شود، ولی اینکه گفته شود خداوند اگر کسی توبه هم نکند، باز او را می‌بخشد، چون بخشش حق خود او است، خیلی قابل اثبات نیست.

زیست اجتماعی انسان با خدا

رجیبی با بیان اینکه سنن الهی گنره‌ای نیست، اضافه کرد: اگر پذیرفتیم گنره‌ای نیست، در این صورت حساب و کتابی باید داشته باشد و شرایط و ویژگی‌هایی باید پیش بیاید که به آن عذاب عمل نشود. خداوند مدام بر حضور خود در زندگی بشر تأکید دارد؛ خدا می‌خواهد زیست اجتماعی با خدا را در انسان ایجاد کند و طوری باشد که همواره خدا را در یاد داشته باشند و توحیدمحوری را توسعه دهد.

استاد حوزه علمیه بیان کرد: در قرآن جایی که انسان به آسانی باور نمی‌کند، تکرار زیاد صورت می‌گیرد تا آموزه‌ای در وجود انسان تثبیت شود؛ یعنی باید بدانیم در هر جایی هستیم غیر از خودمان وجود دیگری هم هست که باید اعمالمان ناظر به او باشد، نه اینکه رفتار ما ناظر به رفتار فردی و یا افراد دیگر باشد؛ برخی می‌گویند رفتار تا جایی اجتماعی است که انسان دیگری باشد، یا دوربین راهنمایی و رانندگی وجود داشته باشد، اما به محض اینکه به غیب و خدا و ملائکه می‌رسند، می‌گویند فردی است و نه اجتماعی، در حالی که چطور دیدن دوربین اجتماعی محسوب می‌شود، ولی خدا که برترین وجود است، محیط اجتماعی نیست؟. در آیات قرآن تأکید زیادی هست که اعمالتان برای خدا باشد، زیرا خداوند قصد دارد تا انسان‌ها طوری تربیت

شوند که زیست با خدا را تمرین کنند وگرنه زندگی غیرالهی، زندگی حقیقی نیست.
امداد غیبی خدا برای مؤمنان

وی با اشاره به آیه شریفه دوم سوره حشر «وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ» اضافه کرد: بحثی در مورد واو در «و قذف فی قلوبهم الرعب» مطرح است، نوعاً مفسرین گفته اند عطف تفسیری و تفسیر جمله قبل است؛ ظاهر واو دال بر تعدد است که بیانگر دو چیز است؛ یعنی خدا از جایی که فکر نمی کردند، سراغ آنها آمد و در دلشان رعب انداخت؛ یعنی یهودیان تصور نمی کردند فرمانده آنها در درون حصن حصین خودشان کشته شود و خدا با این کار رعب در دل آنها انداخت. در اینجا خدا خودش وارد عرصه میدان نبرد با دشمنان شد و سراغ آنها آمد به جای اینکه مسلمین بجنگند و رعب در دل آنها بیندازند. یعنی جریان معجزه رخ داد و منشأ رعب هم خود خداست.

استاد حوزه علمیه اضافه کرد: این نوع رعب ها رعب براساس اسباب و علل ظاهری نیست که افراد روی آن حساب باز کنند؛ در آیات دیگری هم داریم که مثلاً خداوند سقف را بر سر آنها خراب کرد؛ یعنی خدا بدون عوامل طبیعی سقف را بر سر آنها خراب کرد؛ خدا تأکید بسیار زیادی در قرآن بر تثبیت امور خارق العاده دارد، در حالی که برخی تلاش می کنند همه امور را به مسائل مادی بازگردانند. در صورتی که هیچ قرینه و شاهد و قیاسی در این زمینه نداریم.

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی بیان کرد: تحصیل برخی امور واجب، مقدمه رسیدن به چیزی است که می خواهیم تحصیل کنیم مثلاً قرب به خدا و کمالات دیگر مطلوب فطری برای انسان است و هر چیزی هم که این را محقق کند جزء بایدها و نبایدهای آن است؛ این نشان می دهد می توان از توصیفات مرتبط با قیامت و بهشت و جهنم و صفات خدا بایدها و نبایدها و حکم به دست آورد و صرفاً این آیات وعیدی نیست که در تحقق آن تردید کنیم.